

Poslankyňa NR SR Renáta KAŠČÁKOVÁ sa dlhodobo venuje – aj ako poslankyňa Trenčianskeho samosprávneho kraja – regionálnemu rozvoju a rozvoju mesta Trenčín. Dnes rieši v rámci práce vo Výbore NR SR pre verejnú správu a regionálny rozvoj aj otázky prosperity a rozvoja celého Slovenska. Rozhovor poskytla pre Parlamentný kuriér redaktorke Anne Komovej.

Úroveň sa dosiahne keď...

Váš záujem o vyrovnávanie regionálnych rozdielov je už známy niekoľko rokov, čo si pod tým predstavujete, v akých rozdieloch treba dosiahnuť vyrovnanie a rozvoj, aby bolo Slovensko považované za vyspelú krajinu EÚ?

Spresním vaše vyjadrenie v tom, že mám dlhodobo záujem o problematiku regionálneho rozvoja, avšak s pojmom vyrovnávanie regionálnych rozdielov by som narábala opatrne. Snaha o vyrovnávanie rozdielov z centrálnej úrovne zaváňa rovnosťarstvom, nemyslím si, že táto cesta je správna. Koniec koncov, výsledok dlhoročnej snahy vidíme v praxi. Centrálne plány pomoci regiónom zlyhávajú. Čo dlhodobo tvrdím a mám zažité aj z každodennej praxe komunálnej politiky je, že mestám, obciam, regiónom chýba skutočná samosprávnosť a štátom nastavené podmienky im príliš zväzujú ruky. Je to dôsledok zle odvedenej decentralizácie verejnej správy na Slovensku po roku 2000, ktorá zastala niekde na polceste hneď na začiatku, a odvtedy tam stojí. Myslím, že sa to stalo preto, lebo predstavitelia štátu nikdy nemali skutočne úprimný záujem o posilnenie postavenia samospráv. A tie si spätne zvykli, že ak chcú napríklad futbalové ihrisko, treba chodiť na vládu pýtať a byť s ňou zadobre. Za vyspelú krajinu EÚ sa môžeme považovať až vtedy, keď budeme právnym štátom a keď budeme cítiť hodnoty občianskej demokracie. Tá sa rozvíja práve na úrovni obcí a miest.

Medzi Bratislavou, keďže ide o hlavné mesto Slovenskej republiky a ostatnými regiónmi rozdiel bol, je, a predpokladám, že aj bude. Myslíte si, že by bolo správne, aby hlavné mesto bolo na úrovni regiónov?

Myslím si, že je prirodzeným javom, že hlavné mesto disponuje väčšími rozvojovými možnosťami, prirodzene priťahuje kapitál a z tohto pohľadu je atraktívnejšie a aj životná úroveň je tu zvyčajne vyššia ako v zostávajúcich častiach krajiny. Nemyslím si, že by mala nastať snaha za každú cenu z centrálnej úrovne vyrovnávať úroveň hlavného mesta s úrovňou regiónov. Mala by však nastať snaha o vytvorenie zdravého spoločenského a ekonomického prostredia na zvýšenie konkurencieschopnosti a trvalú udržateľnosť regiónov. Každý región je iný, má osobitý potenciál, na ktorom môže stavať svoju identitu a rozvoj.

Rozvoj regiónov je problematika v záujme celej vlády SR. Viete sa vy, ako Výbor NR SR, dohodnúť na spolupráci s vládou alebo cítite, že by sa mohlo spolupracovať výraznejšie?

Výbor NR SR pre verejnú správu a regionálny rozvoj sa zatiaľ venuje viac menej po-

vinnému prerokovaniu predkladaných návrhov zákonov a ďalších materiálov na rokovanie pléna, čomu zodpovedá aj relatívne rýchly priebeh jeho zasadnutí. Vzhľadom na zloženie členov, kde väčšinu má zabezpečená vládna koalícia, dochádza teda k spolupráci s vládou bez problémov a vládne návrhy prechádzajú hladko. Výsledný názor výboru, resp. jeho uznesenia vychádzajú z rozloženia politických síl.

V čom vidíte priority, ktoré by mali dominovať pri zabezpečovaní rozvoja Slovenska?

Za absolútnu prioritu považujem to, aby na Slovensku fungoval právny štát, vyšetrovatelia, sudy a prokuratúra. O čokoľvek iné sa tu začneme snažiť, vždy to stroskotá na tom, že verejné zdroje sa beztriestne strácajú v rukách jednotlivcov a nie sú použité v prospech občanov ako by mali byť. Druhá zásadná vec je nastavenie celkových podmienok pre prácu a život. Ľudia žijúci bežným životom kdekolvek, nemôžu pomýšľať na plány do budúcnosti, ak zápasia o holé prežitie. Štát ich zdaňuje kde môže, no nezabezpečuje im za to služby v dostatočnej kvalite. Zdravotníctvo, sociálne, vzdelávacie či iné služby bežia na zotrvačnosť a otázka je, dokedy to vydržia kým neskolažujú. Gro peňazí, ktoré by ich mali pozdvihnúť, končí v korupčnom reťazci. Ak ho nerozsekne nastavením právneho štátu, tak sa budeme stále točiť v kruhu a rozvoj Slovenska budú len vzletné vety zoradené na papieri.

Čo treba riešiť aby sa tie zaostalé regióny dostali na istú úroveň, myslím teraz na legislatívu, ktorá by mala podporiť regionálny rozvoj?

Legislatívnych nástrojov tu bolo od r.2001 už niekoľko, ale zásadný pokrok v rozvoji Slovenska nepriinesli – ak nepočítam Bratislavu a regióny, kde sa usadili veľkí investori typu automobilka. Nie som zástancom legislatívy, ktorou štát zasahuje do trhových podmienok rôznymi stimulmi, reguláciami, dotáciami, daňovými úľavami a podobne. Som za zdravé podnikateľské prostredie pre veľkých i malých podnikateľov a živnostníkov, slobodné a rovnoprávne školstvo s dôrazom na kvalitu, zníženie byrokracie a najmä zmiernenie obrovského daňového a odvodového zafarbenia a následného štátneho plytvania, ktorého sme svedkami. To by pre rozvoj Slovenska úplne postačilo.

Kde je podľa vás problém, pri čerpaní eurófondov? Aký je význam Integrovaného regionálneho operačného programu pre Slovensko?

Bohužiaľ, aj pri tejto téme sa musím točiť

okolo toho istého. Najväčším problémom pri čerpaní eurofondov je politika a jej prepojenie na „svojich ľudí“, takže (česť výnimkám) peniaze končia poväčšine v projektoch, ktoré majú väčšie lakte a nie v tých, ktoré naozaj pôsobia na región rozvojovo. Stačí sa pozrieť na predražené projekty od diaľnic či železníc až po sifóny. Integrovaný regionálny operačný program je dobre myslený nástroj, vďaka ktorému má do slovenských regiónov prítiecť takmer miliarda eur. Mal vychádzať z potrieb regiónov a mal byť nimi do veľkej miery aj administrovaný v zmysle vyhlasovania výziev, prijímania a posudzovania žiadostí. Mali to byť regióny, ktoré si zdola, v dohode partnerov na danom území, nastavujú vlastnú stratégiu rozvoja, ktorá im najviac vyhovuje a riadiaci orgán, teda ministerstvo, by mal ich úsilie len koordinovať. Ústrednú úlohu by mali pri tom zohrávať krajské mestá a projekty, ktoré by podnecovali rozvoj a vhodne sa dopĺňali. Ak by sa napríklad plánovala cyklotrasa, musela by súčasne riešiť aj dochádzku do zamestnania, napojenie na integrovanú verejnú dopravu a podobne. Bohužiaľ, význam tohto programu sme na Slovensku nedocenili a jeho príprava sa odohráva inak než bol pôvodný zámer.

Dá sa hovoriť o dobrom nastavení podmienok čerpania eurofondov smerom k regiónom?

Myslím, že ani náhodou. Sme opäť iba

svedkami centralizácie a mocenského, politického ovládania týchto zdrojov. Podmienky sa nastavujú tak, aby nad eurofondmi mal plnú kontrolu štát. V konečnom dôsledku to bude teda štát a nie regióny, kto bude určovať priority aj tempo ich rozvoja.

Čo je nevyhnutné zmeniť aby regionálny rozvoj zaznamenal zdravý rast?

V čele štátu by museli stáť morálne autority a vizionári a nesmeli by ho ovládať oligarchovia. Nesmeli by sa kradnúť a korumpovať, musela by tu byť vymožitelnosť práva. Vládni politici by museli mať citlivý záujem o našu prírodu a krajinu, o priaznivé prostredie nielen pre veľké podniky, ktoré našu prírodu a krajinu skôr ničia, ale najmä o zlepšenie podmienok pre malé a stredné podnikanie či život na vidieku. To všetko by sa prejavilo na celkovej kvalite života, v celkovej atmosfére, v radosť žiť a podnikáť na Slovensku – vo všetkých jeho regiónoch. Bohužiaľ, aj 27 rokov po revolúcii máme od toho stále ďaleko. Zmeniť treba najmä myslenie.

Zákon o pomoci menej rozvinutým okresom, ako komplexný zákon, by mal predsa pomôcť práve zaostalým okresom. Dá sa z neho vychádzať?

Positívne je, že sa ním naštartoval záujem týchto oblastí o vlastný rozvoj a spoluprácu, o partnerstvá v regióne. Vychádzať sa z neho dá, ale nepovažujem to za systémové riešenie.

Je to len ďalší nástroj typu stimul, dotácia, ktoré síce môžu zafungovať ako jednorazová injekcia pre niektoré oblasti, ale nevyriešia všetko a dlhodobo. Príprava bola intenzívna a priamo v daných oblastiach, v spolupráci mnohých lokálnych aktérov, čo vzbudilo veľké očakávania. Teraz bude zaujímavé sledovať, či sa plánované ciele aj podarí naplniť. Jednou vecou je koncepcia a plán, druhou jeho realizácia v praxi, keď už ide o konkrétne peniaze a ich určenie.

V čom vidíte perspektívu rozvoja Slovenska ako vnímate možnosti v rámci turizmu?

Perspektívu rozvoja Slovenska vidím v mladých a zdravo angažovaných ľuďoch. Ako ukázal aj príklad Zuzany Hlávkovej a podpora, ktorú pre ňu zorganizovali študenti v zahraničí, mám iskierku nádeje, že táto krajina nie je ešte celkom stratená. Čo sa týka turizmu, je to často spomínaná téma, ktorá by mala byť jedným z kľúčov pre rozvoj Slovenska. Pravdou je, že máme dobrý turistický potenciál vo svojej prírode, pamätihodnostiach a tradíciách, ktorý je konkurencieschopný minimálne v porovnaní s okolitými európskymi krajinami. Avšak bez kontextu všetkého, čo som doteraz spomínala, fungovať nebude. V krajine sa musia cítiť dobre predovšetkým domáci obyvatelia, a až ich pocit sa potom môže preniesť aj na turistov.

Sila je aj v regiónoch

Rozvoj regiónov Slovenska, to je aj istá konkurencieschopnosť, zlepšovanie životnej úrovne obyvateľov, ale aj zvyšovanie prosperity. Výbor NR SR pre verejnú správu a regionálny rozvoj má v tom jasno a pozitívny regionálny vývoj je prioritou a spôsobom na dosiahnutie celkového rozvoja Slovenska. Poslanec NR SR a predseda spomínaného výboru NR SR Boris KOLLÁR sa prosperitou Slovenska zaoberá dlhodobo a dnes aj v rozhovore pre Parlamentný kuriér s redaktorkou Annou Komovou.

Isté rozdiely regiónov Slovenska treba odstraňovať a zabezpečiť ich rozvoj tak, aby sa priepastné rozdiely znižovali. Kde v rámci Slovenska treba poskytnúť podporu a pomoc prioritne? Ako sa zvyšuje úroveň obyvateľstva?

Rozdiely medzi rozvojom regiónov sú veľmi citlivou záležitosťou. Kým rozdiely v HDP sú medzi Bratislavou a Prešovom štvornásobné, podľa dosahov na obyvateľa sú menej ako dvojnásobné a podľa priemerných príjmov sú platy v Prešove o tretinu nižšie ako v Bratislave. V mestách a hlavne v Bratislave sú príjmy vyššie aj preto, že sa tam sústreďujú firmy, kde sú vysoké platy — informatika, telekomunikácie a financie. A samozrejme sa na tom podieľa aj efekt hlavného mesta. V Bratislave sídlia generálne riaditeľstvá firiem aj vládne inštitúcie. A potom aj geografická poloha Bratislavy na hraniciach troch krajín vytvára tlak na zvyšovanie miezd. Bratislava vedie aj v pasívnej turistike – navštívi ju najviac cudzincov.

Ak sa pozriem na rozdiely medzi ostatnými krajinami, už nie sú také veľké. Vplyvy, ktoré som vymenoval vyššie, sa však nedajú dosť dobre preniesť z jedného regiónu do druhého. Michalovce sa zo dňa na deň nestanú veľkomestom, nepremiestnia sa na rozhranie troch krajín, ani sa do nich neprestahujú vládne úrady či riaditeľstvá bánk.

Ešte musím pripomenúť nešťastný fakt, že počet ľudí v osadách sa líši od okresu k okresu. Niektoré regióny majú smolu, že čísla nezamestnanosti skresľujú osadníci.

Ekonomovia a sociológovia, s ktorými spolupracujú moji kolegovia, hovoria, že neexistuje jednoduché riešenie regionálnych rozdielov. Potrebujeme rozbehnúť desiatky programov, z ktorých každý môže trvať desiatky rokov, a len takouto drobnou prácou sa nám podarí dosiahnuť zlepšenie.

Po tom, čo som upozornil na všetky súvislosti môžem povedať, že našimi prioritami v tejto oblasti budú vytváranie pracovných príležitostí pre nízkokvalifikovaných ľudí a vy-